

LAUSUNTO

1.9.2014

152/01/14

Valtiovarainministeriö

valtiovarainministerio@vm.fi, aki.kallio@vm.fi

Viite: VM056:00/2014

Asia: Joukkolainanhaltijoiden edustajia koskevan erityislainsäädännön tarpeen arviointi

Valtiovarainministeriö on pyytänyt konkurssiasiamieheltä lausuntoa arviomuistiosta, joka koskee joukkolainamarkkinoiden edustajamallin toimivuutta ja mahdollisia lainsäädäntötarpeita. Lausuntonani esitän kunnioittaen seuraavan.

1. Konkurssi

Arviomuistion kappaleessa 3.3.5 'Edustajan oikeus hakea liikkeeseenlaskijaa konkurssiin' kuvataan konkurssin yhteydessä esiin nousevia kysymyksiä edustajan asemasta. Kysymyksenasettelu voitaneen pelkistää jvk-sijoittajien yhteistä etua valvovan edustajan rooliin eli pidettäisiinkö häntä konkurssissa itsenäisenä asianosaisena vai jvk-sijoittajien asiamiehenä.

1.1 Oikeus vaatia konkurssiin asettamista

Ensimmäisenä käsitellään edustajan oikeutta hakea liikkeeseenlaskijaa konkurssiin. Tämä oikeus velkojalla on tietyin edellytyksin. Mietittäväksi tulee muistiossa esitetyn tavoin, voitaisiinko edustajaa pitää konkurssilain 2:2 §:ssä tarkoitettuna velkojana, joka voi tehdä oikeudelle konkurssihakemuksen velkojakollektiivin puolesta koko jvk-saatavan perusteella.

Jos tavoitellaan sitä, että edustajalla olisi oikeus koko velkojakollektiivin puolesta vaatia konkurssiin asettamista, siitä olisi syytä ottaa lakiin nimenomainen säännös. Muistiossa kuvatut valtuutukseen ja prokurasiirtoon liittyvät epävarmuustekijät huomioon ottaen kyseisten instrumenttien varaan ei kannattane tässä laskea.

Muistion johdannossa todetaan, että termit jvk-sijoittaja ja luotonantaja ovat lähtökohtaisesti toistensa synonyymeja. Lieneekin selvää, että yksittäisellä

Konkurssiasiamiehen toimisto

The Office of Bankruptcy Ombudsman

Ratapihantie 9

00520 HELSINKI

Puhelin

Faksi

Sähköposti

029 566 5111

029 566 5110

etunimi.sukunimi@oikeus.fi

www.konkurssiasiamies.fi

jvk-sijoittajalla on muiden edellytysten täytyessä oikeus hakea liikkeeseenlaskijaa konkurssiin. Jos edustajan katsotaan edustavan tässä koko jvk-saatavaa, tulee pohdittavaksi, säilyisikö kullakin jvk-sijoittajalla myös itsenäinen puhevalta oman saatavansa osalta vai suljetaanko se samalla pois. Yksittäisen arvopaperisijoittajan toimiminen konkurssihakemuksen tekijänä edellyttäneenä käytännössä merkittävää osuutta vjk-lainasta.

1.2 Saatavien valvonta

Toinen muistiossa käsitelty kysymys on, voisiko edustaja hoitaa myös jvk-sijoittajien saatavien valvonnan konkurssissa.

Nykyisessä konkurssilaissa on jo erityissäännös arvopapereihin perustuvien saatavien valvonnasta liikkeeseenlaskijan konkurssissa (KonkL 12:17 §). Tällainen velkojan saatava otetaan ilman valvontaa huomioon jakoluetteloehdotuksessa. Esitöiden mukaan valvontamenettelyä korvaava säännös perustuu siihen, että liikkeeseen lasketuilla arvopapereilla on yleensä suuri määrä haltijoita, joiden oikeudet ovat keskenään samankaltaisia ja riidattomia. Arvopapereihin perustuvien saatavien erityissääntelyssä on kuitenkin muutoin pyritty välttämään aiheettomia poikkeamia yleisistä konkurssissa noudatettavista menettelytavoista. (HE 26/2003, s. 124)

Sanottu konkurssilain erityissäännös koskee "arvopaperimarkkinalain (495/1989) 1:2 §:ssä tarkoitettua arvopaperia". Sanottu laki on nyttemmin kumottu ja sijaan on uusi, samanniminen laki. Pykäläviittaus kohdistunee nyt uuden lain 2:1 §:än. Mikäli konkurssilaissa viitattuun arvopaperin määritelmään eivät sisälly kaikki nyt tarkastelun kohteena olevat arvopaperit, tulisi joko muuttaa konkurssilakia tai säätää muiden tilanteiden valvonnan varalta, voiko edustaja valvoa jvk-saatavan koko velkojakollektiivin puolesta.

Terminologisena huomautuksena totean, että muistion sivun 21 yläalareunassa oleva teksti "*valvomaan näiden saatavaosuudet pesähoitajan jakoluettelossa KonkL 12:6:n mukaisesti*" vastaisi paremmin vakiintuneita sanakänteitä muodossa "*valvomaan näiden saatavat konkurssissa KonkL 12:6:n mukaisesti*". Tässä tulee ottaa huomioon edellä mainittu KonkL 12:17 §.

1.3 Saatavien riitauttaminen ja muu puhevallan käyttö

Toisin kuin muistion sivulla 21 todetaan, yksittäisellä velkojalla nimenomaan on virallinen, yksilöllinen asema konkurssipesän hallinnossa. Velkojalla on tämä asema niin oman saatavansa suhteen kuin hänen käyttäessään velkojan päätösvaltaa menettelyssä. Juuri tämä tekee edustajan asemasta hankalan.

Esimerkiksi yksittäisen jvk-velkojan saatavan riitauttamisen tai kuittausvaatimuksen esittämisen pitänee kohdistua ao. jvk-velkojaan eikä velkojakollektiiviin. Mikä olisi edustajan rooli tässä? Tehtäisiinkö ilmoitus edustajalle tai lähtisikö hän ajamaan yksittäisen jvk-velkojan asiaa? Kysymys edustajan valtuu-

tuksen kattavuudesta koskee myös velkojien puhevallan käyttöä velkojainkokouksessa.

Astetta hankalammaksi asetelma muodostuu, kun edustaja riitauttaa jonkun muun velkojan saatavan. Ei ole itsestään selvää, keiden välillä riitautusprosessi käytäisiin ja kuka esimerkiksi vastaisi vastapuolen oikeudenkäyntikuluista, jos edustaja häviäisi jutun. Entä vahingonkorvausvastuu, jos edustaja velkojainkokouksessa osallistuu päätökseen, joka aiheuttaa vahinkoa? Onko siitä vastuussa edustaja henkilökohtaisesti vai jokainen jvk-sijoittaja osaltaan?

Oman alaongelmansa velkoja puhevallan käytössä velkojainkokouksessa muodostaa konkurssilain 15:5 §:n esteellisyysäännös. Esteellinen velkoja ei saa osallistua päätöksentekoon. Jos yksi jvk-sijoittaja on esteellinen, "saastuttaako" se koko velan niin, ettei edustaja voisi lainkaan käyttää puhevaltaa? Näin ei olisi, jos jvk-sijoittajat edustaisivat vain itseään. Mutta jos edustaja hallinnoi koko saatavaa, edellä mainittu esteellisyystulkinnan riski on olemassa. Tämä pitäisi tuoda esille ja mieluummin nimenomaisesti perustella, ettei tätä ole tarkoitettu. Yhtenä ratkaisuvaihtoehtona voisi olla, että edustaja ei äänestäisi niillä äänillä, joiden jvk-sijoittaja on esteellinen.

Totean vielä korjauksen tarpeen sivun 21 toisen kappaleen muotoilussa *"saatuaan jako-luetteloehdotuksen haltuunsa laissa säädetyn kuuden (6) kuukauden määräajan puitteissa (KonkL 12:4)"*. Riitautuksen määräaika on yksi (1) kuukausi jakoluetteloehdotuksen valmistumisesta, ja kohdassa tulisi viitata KonkL 13:4 §:än.

1.4 Johtopäätös

Edellä esitetyt syyt puoltavat sitä, että edustajan asemasta konkurssissa säädettäisiin laissa. Tulisi tarkkaan pohtia, mitä oikeuksia edustajalle annetaan konkurssissa ja miksei yleisemminkin. Jos oikeuksiin sisällytettäisiin muuta kuin konkurssiin hakeminen ja tarvittaessa saatavien valvonta, tulisi erikseen säätää siitä, onko edustaja rooliltaan asiamies vai asianosainen.

Jos edustaja toimii asiamiehenä, voisi olla syytä säätää myös toisen asianosaisen oikeudesta saada korvausta edustajan aiheuttamista menoista. Tällaisia voisivat olla esimerkiksi oikeudenkäyntikulukorvaus ja vahingonkorvaus. Harkittavaksi tulisi tällöin muun muassa, olisiko vaatimus kohdistettavissa kokonaisuudessaan keneen tahansa jvk-sijoittajaan ja/tai edustajaan.

2. Yrityssaneeraus

Arviomuistion kappaleessa 3.3.6 käsitellään edustajan oikeutta hakea liikkeenlaskijaa yrityssaneeraukseen. Yleisesti ottaen yrityssaneeraukseen pätevät vastaavanlaiset huomiot kuin konkurssiin. Yrityssaneerauksen osalta voidaan pitkälti viitata edellä konkurssista lausuttuun.

Yrityksen saneerauksesta annetun lain (YSL) 5 §:n mukaan saneerausmenettelyn vireillepanoon oikeutettuja ovat velallinen, velkoja tai useampi velkoja yhdessä taikka ns. todennäköinen velkoja. Yrityssaneerauksessa on silti jokseenkin turha pohtia jvk-sijoittajien edustajan oikeutta hakea yrityssaneerausta, koska käytännössä saneeraushakemuksen tekee velallinen.

Tarkastelun painopisteen tulisi olla edustajan oikeudessa puoltaa hakemusta (YSL 6 §) tai yhtyä hakemukseen ja käyttää puhevaltaa saneerausohjelman vahvistamismenettelyssä (YSL 8 luku). Tämä olisi syytä mainita nimenomaisesti alustavin pykäläluonnosten 10 §:n 3 momentissa.

Saneeraushakemuksen puoltaminen tai siihen yhtyminen ja saatavien ilmoittaminen sopisivat hyvin edustajan tehtäviksi koko velkojakollektiivin puolesta. Näistä kannattaisi säätää nimenomaisesti laissa.

Muistion sivun 23 kolmannessa kappaleessa todetaan *"Lisäksi on selvää, että jos suurimmat velkojat, kuten esimerkiksi jvk-sijoittajat ja pankit, eivät pääse keskenään sopuun yrityssaneerauksen aloittamisesta, niin tällöin ainoaksi potentiaaliseksi vaihtoehdoksi jää konkurssimenettely. Yrityssaneerausmenettely edellyttää toteutuakseen velkojakollektiivin tahtoa ja tällöin yksittäisellä jvk-sijoittajalla (jollei tämän joukkolainaa koskeva sijoitusosuus ole poikkeuksellisen suuri) ei käytännössä ole mahdollisuutta estää yrityssaneerauksen aloittamista, jos muut velkojat sitä kannattavat."* Siteeratun tekstin juridisesta sisällöstä on esitettävä korjaava huomautus.

Yrityssaneeraus aloitetaan tyypillisesti velallisen aloitteesta ilman velkojien kannatusta. Menettelyn aloittaminen tarkoittaa lain mukaisen selvitysprosessin käynnistämistä. Vasta menettelyn aikana selviää, saadaanko aikaan vahvistamiskelpoinen saneerausohjelma ja nauttiiko velallinen sellaista velkojien vähimmäisluottamusta, että välttämätön saneerausohjelman vahvistamiseksi. Jos on perusteltua syytä olettaa, ettei saneerausohjelman aikaansaamiselle tai vahvistamiselle ole edellytyksiä, se muodostaa saneerauksen esteen. Muitakin esteitä voi olla. Lopputuloksena voi tällöin tietysti olla konkurssi, mutta muistossa todettu antaa yksinkertaistetun ja jossain määrin virheellisen kuvan velkojien näkemysten vaikutuksesta yrityssaneerausprosessiin.

Johtopäätöksenä toteamme myös yrityssaneerauksen osalta olevan nähtävissä perusteita siitä, että jvk-sijoittajien edustajan asemasta otettaisiin lakiin nimenomaiset säännökset.

Konkurssiasiamies

Helena Laine

Konkurssiylitarkastaja

Harri Hämäläinen